

عنوان مقاله:

مناسبات ایلخانان و جغتاییان در عهد فرمانروایی سلطان محمد الجایتو (۷۰۳-۷۱۶ ه ق)

محل انتشار:

فصلنامه پژوهش های تاریخی، دوره 3، شماره 1 (سال: 1390)

تعداد صفحات اصل مقاله: 20

نویسندگان:

جواد عباسی - استادیار گروه تاریخ دانشگاه فردوسی مشهد

حسن دهنوی - کارشناس ارشد تاریخ دانشگاه فردوسی مشهد

خلاصه مقاله:

پس از تاسیس حکومت ایلخانی در ایران (۶۵۴ ه.ق)، مساله مناسبات با سایر اولوس های مغولی به یکی از مسائل مهم این حکومت تبدیل شد. از جمله مهم ترین این اولوس ها، اولوس جغتای در شمال شرقی ایران بود که حدود سه دهه پیش از تاسیس حکومت ایلخانی در ماوراءالنهر شکل گرفته بود. به همین دلیل جغتاییان نوعی حق تقدم در حاکمیت بر نواحی شرقی ایران، که در آن زمان فتح شده بود، برای خود قائل بودند. در نتیجه، این دو حکومت باوجود ریشه خاندانی مشترک، در مجموع مناسباتی پرفراز و نشیب با یکدیگر داشتند. ایلخانان بیشتر به دنبال حفظ مرزها و حق حاکمیت خود در شرق ایران بودند و به همین دلیل اولویت آنها حفظ آرامش و صلح میان دو طرف بود؛ حال آنکه تمایل جغتاییان به تسلط بر شرق ایران، که از نظر آنان منبع ثروت مادی و انسانی بود، موجب بروز یک رشته درگیری ها میان دو طرف گردید که تقریباً در سرتاسر عصر ایلخانان ادامه داشت. بااین حال، گاه ضرورت های پیش آمده برای هر یک، آنها را به سازش هایی هرچند کوتاه مدت و شکننده وادار می کرد. مجموعه ای از تحولات داخلی در قلمرو هریک از این دو حکومت و نوع مناسبات آنها با قدرت های دیگر زمانه بر مناسبات این دو قلمرو مغولی تاثیرگذار بود. دوره حکومت سلطان محمد الجایتو، هشتمین ایلخان مغول، در ایران از نظر در برداشتن اشکال مختلف مناسبات این دو حکومت اعم از برخورد نظامی، دخالت سیاسی و صلح، دوره ای بااهمیت به شمار می آید؛ به گونه ای که آن را به مثابه نمادی از مجموع تاریخ روابط این دو قلمرو مغولی نیز می توان در نظر گرفت. درعین حال، این دوره را یکی از حساس ترین مقاطع در روابط آنها و آخرین دوره مهم آن می توان به شمار آورد؛ چرا که مناسبات دو طرف در سال های پس از آن، یعنی، دوره فرمانروایی ابوسعید، فرزند و جانشین اولجایتو و آخرین ایلخان ایران، در واقع نتیجه و ادامه تحولات این عصر بود. مقاله حاضر می کوشد تا براساس چنین دیدگاهی، ابعاد مختلف مناسبات این دو حکومت و عوامل تعیین کننده در آن را در عهد فرمانروایی این ایلخان بررسی کند.

کلمات کلیدی:

ایلخانان، اولوس جغتای، خراسان، ماوراءالنهر، الجایتو، خان بزرگ، مناسبات خارجی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1327217>

